

A patakparti fák:

- kiegyenlítik a szélsőséges hőmérsékleti változásokat,
- növelik a levegő oxigén-tartalmát, csökkentik a szén-dioxidét, lombkoronájukon a port megkötik,
- csökkentik a szél és az eső hatását,
- részt vesznek a víz öntisztulásában, hiszen gyökereikkel számos szennyezőanyagot vonnak ki a vízből,
- esztétikai élményt, kellemes lakókörnyezetet nyújtanak,
- lombkoronájuktól a gyökérzetükig védett élőlények élőhelyeül szolgálnak

A fák a vízgűjtőterületen is fontosak!

Ha egy vízfolyás vízgűjtő-területén az erdőt kivágják, ott a hirtelen hóolvadás vagy a sok csapadék következtében az árvizek könnyebben kialakulhatnak.

Az erdőtakaró nélkül maradt terület vízháztartása felborul, az időjárás szélsőségesé válik. Az árvizek mellett az aszályok is egyre gyakoribbá válnak. Mindezt tetézi a patakok kiegyenesítése, vizük gyors levezetése.

A területek védőfasítását, erdősítését a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program is szorgalmazza, a közelgő Európai Unió csatlakozással pedig vizeink "jobb ökológiai állapotának" visszaállítása válik kötelezettségünké!

Készítették:

NÉDER KATALIN, PINTÉR BALÁZS, DUKAY IGOR

Grafikai tervezés:

matizátor grafikai stúdió

Nyomtatta:

Seriat nyomda

1097 Budapest, Földvár u. 4-10.

Készült:

a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
valamint az Ökosansz Alapítvány támogatásával

Mátyásfa Környezetvédő Egyesület

2623 Kismaros Móricz Zs. u. 5.

Tel.: 27/383-260

e-mail: matyasfa@uw.hu <http://matyasfa.uw.hu>

Bankszámlaszámok: a Raiffensen Banknál

forintszámla:

HU-90-1202-6001-0014-0097-0010-0006

devizaszámla:

HU-90-1202-6001-0014-0097-0020-0003

Adószám: 18697971-1-13

Vízparti fák szerepe a környezet- és árvízvédelemben

Jellegzetes, őshonos patakparti fajok

Enyves (mézgás) éger
(*Alnus glutinosa*)

Fehér fűz (*Salix alba*)

Fekete nyár
(*Populus nigra*)

Tájidegen fajok

Akác
(*Robinia pseudoacacia*)

Zöld juhar
(*Acer negundo*)

Egyesületünk fő tevékenységi köre a Morgó-patak növény- és állatvilágának védelme és élőhelyük helyreállítása. Kiadványunkkal a patak példáján mutatjuk be a kisebb vízfolyások menti fák sokrétű és nélkülözhetetlen szerepét.

A Morgó-patak völgyének botanikai leírása

A patak főágában kétféle élőhely-típus található: a fűzes, melyet főleg a fehér fűz alkot, és az égeres, ahol az uralkodó faj az enyves éger. A fűzesek inkább az ember által különböző mértékben bolygatott részekben (például a települések belterületén), míg az égeresek a természetközeli területeken helyezkednek el.

Az aljnövényzetben is erősen érezhető a különbség, mert míg a fűzesek alatt az ún. magas-körös társulások tipikus képviselői élnek, mint például a borzas fűzike és a subás farkasfog, addig az égeresek zártabb lombkoronaszintje alatt az erdei élőhelyekre jellemző, érzékenyebb fajok kerülnek előtérbe. Ezek közül érdemes megemlíteni a közönséges erdei kakát, a lecsungó sást, valamint a védett fajok közül a fodros gólyaorrít és a piros mécsvirágot.

Sajnos a településeken -kiemelten Kismaroson- a medret hosszú szakaszon kibetonozták, ezért a patakparti fás típusú élőhelyek még nem, vagy csak igen kezdetlegesen alakulhattak ki. Ezekben a helyeken nagy számban jelennek meg a gyorsan terjedő, veszélyes gyomok: az ártéri keserűfű és a sokvirágú napraforgó nagy összefüggő területeket foglaltak már el az őshonos növényektől. Megjelent - bár még alacsony tőszámmal - a bíbor nebáncsvirág is. Az ellenük való védekezés igen fontos. Az egyik legjobb mód erre a patak partjának (vissza) fásítása. Ennek során az árnyékolást kevesbé tűrő gyomfajok fokozatosan eltűnnek, és "jogos tulajdonukat" visszaveszik az őshonos ártéri és erdei növények.

Patakmedrek revitalizációs lehetőségei fák ültetésével

A folyók vizének természetében benne rejlik, hogy más élőhelyeknél gyorsabban regenerálódnak. A legtöbb reménytelenül elhúzódott, kiéptített folyóvíz is természetesebbé, élővé tehető, azaz "revitalizálható".

A revitalizáció a természetvédelem és a vízgazdálkodás új területe, mely szerint a medret változatosabban kell kialakítani, a partbiztosítást beton helyett természetes elemekkel, lehetőség szerint "élő fallal" kell megoldani.

Míg a fejlett nyugati országokban erre már számos példa akad, addig mi még csak a tervezés szintjén tartunk. Fontos, hogy az elkövetkezendő időben a műszaki-technikai tervezéseknél az ökológiai összefüggéseket is figyelembe vegyék. Ebből a szempontból ideális árvízvédelmi megoldást a partot gyökereikkel kiválóan tartó fák telepítése, ill. megőrzése jelentené, mely egyéb előnyökkel is járna:

A partmenti fák erős gyökérzete között a halak és rákok biztos búvóhelyet találnak, így újra kialakulhatnak a folyók és a patakok állandó halállományai. A tömegesen betelepülő halakból a vízimadarak táplálkozhatnak. Számukra és nagyon sok más élőlény számára a fák lombja, törzse költőhelyet is jelent.

A fa ezen kívül árnyékolja a vízpartot, így a hőmérsékleti szélsőségeket csökkentve az emberek számára is kellemesebbé teszi az ott-tartózkodást. A mederben folyó vizet is árnyékolja, így a kisebb esésű szakaszokon vízi növényzet, a parton gyomosodás nem alakulhat ki. A patak vize pedig hűvösebb marad, ezért oxigénellátottsága kedvezőbb.